

Az Ábel Jenő utcai lyuk sok-sok albérlőnek menedéke volt már. Az ostrom utáni békében egy ideig még Tipsi is ott lakott, mielőtt ismét összejöttek volna Bébivel. De aztán összeházasodtak, és együtt vették magukhoz Doxát az árvák kastélyából, és

Tipsi az ötvenes években elhanyagolta az ezüsthajú hercegi hölgyet. Amúgy is rengeteg más kapcsolata támadt. „Én akkoriban információt ettem” – fogalmazott Dobrovicsnak egyszer. – „Részben mint

ügyvéd tudtam meg mindenkiről mindent, másfelől elcsodálkoztam az emberi természetén. Abban kutakodtam. És hogy mire jöttem rá végül? Hogy a dolgokat nem, nem a politika mozgatja, az csak rajtuk a púder. Az összes aljasság motívuma, amit elkövetnek az emberek, az mindig csak két dologból ered: a lakás és a nő. Ha az ügyeket, a feljelentéseket, a pereket, a kivégzéseket, a gyűlöletet és a kampányokat megkaparod, végső soron előjön belőlük valami lakásügy vagy nőügy. Az van mindeneknek alján, nem is a hangoztatott elvek. Konceptiók perek, koholt vádak? Ugyan már! Mindannyiszor kiderül, hogy a vádlottnak vagy túl jó lakása volt, vagy pedig megkúrta valamelyik vádló feleségét valamikor. Ez minden, fiacskám, amit továbbadhat neked egy volt információevő. És a legtöbb.”

És amikor Dobrovics már jócskán belenyomult újabb irodalmi témájába az Ábel Jenő utcában, egyszer csak kopogtattak a konyhából, hogy visszavigyék őt a megtagadott régibe.

A két kísértő – a Hercegnő és a Közvetítő, ahogyan Dobrovics magában nevezte akkortájt Tipsit –, mint két szellem szállta meg a parányi, szétszórt papírokkal és húzódo sorokkal kibélelt szobát. Összeszorulva, egymáshoz hajolva foglaltak helyet. És a látogatókra rá volt írva, hogy előzőleg megbeszélték jövetelük célját, mivel Tipsi az ő szájáról szájra járó lakossági forrásából friss információkat hozott.

Azok ketten tudták, hogy Dobrovics az ő emberük, nem életük megromtóinak táborába tartozik. És azt akarták, hogy Dobrovics cselekedjen, méghozzá egy jó ügy érdekében megmozdulva végre. Vártak, amíg a másik befejezi a mondatot, úgy vették át egymástól a szót. „Titkos tanácskozás” – gondolta Dobrovics. – „Hármas szövetség köttetik.” És nem tudta eldönteni, hogy neki való-e a helyzet. Annyit mindenesetre tudott, hogy inkább ezek itt ketten, mint bárki más. Magyarán: szerette őket. Ilyen nyakatekert módon vette észre Dobrovics a saját érzelmeit akkoriban.

Bereményi Géza 3

VADNAI BÉBI

*részlet**

– Fel kell világosítanunk téged, Péter – mondták azok –, méghozzá eddigi történelmi tapasztalataink alapján, hogy veszélyben forog a testvérbarátod élete. Az a bizonyos Novák százados, aki már téged is ittjártában megkörnyékezett, vidékre vitette egy szanatóriumba Tipsi neveltfiát,
4 Jancsit kényszerelvonókúrára. És ez azt jelentheti, hogy ott nyom nélkül eltehetik láb alól.

Az ilyenkor szokásos eltüntetési eljárást Lujzi néni is jól ismerte a saját családi történeteiből. Hogy viszontszolgálatok kérdése az egész. Az elvitető – jelen esetben Novák százados – kapcsolatba lép egy vezető orvossal, akivel múltbeli lekötözöttjei egymásnak. Megállapodnak egy titkos ítéletben, ami lehet halálos is, vagy csak tudatkioltó. És a döntésüket az intézmény végrehajtja. Majd hamis elnevezéssel papírra fekteti: kórisme, kezelési mód, halál oka.

Tipsi még utánajárt annak is, hol tartják jelenleg bezárva Doxát. És megtudta, hogy az ottani főorvost Szemenyeinek hívják. És hogy ennek a Szemenyeinek páciense volt Novák felesége is valamikor a múltban, amikor az el akarta hagyni a férjét egy fiatal zenetanár miatt, de az orosz származású csodaszép asszony a kezelés hatására indítékszegényen észhez térve a családban maradt. És hogy a zenetanárral mi lett, arról nem szól a fáma, mert az kapcsolatok nélküli vidéki fiú volt. Miként Doxa, bár ő nem vidéki, de ő is nyomtalan lehet, mivel a megfelelő körökben Tipsinek ma már hatástalanok a nexusai és hiába jártatná a száját, kutyaugatás nem hallatszik az égbe. Viszont egyvalamit még Tipsi is el tud intézni.

– Én ismerem Szalai Zsoltot.

Dobrovics hirtelenjében nem is tudta, kit fed a név.

– Az kicsoda?

– Hát a szerkesztőd, fiacskám.

Néhány nap múlva dr. Szemenyeinek születésnapja volt, ahová Zsolt Tipsi kérésére meghívatta magával együtt Dobrovicsot is.

Míg rövid ujjú ingeikben, hónuk alatt egy-egy üveg borral kaptattak fel a meredek budai utcán, Zsolt a főorvosról is elismeréssel beszélt. Szemenyeiről tudni kell, hogy Szemenyei a szakmájában jó nevű, de bújtatott, időszakos kiadványokban főként az álomfejtésről publikáló és az intézetben eredeti újításokat bevezető reformgyógyász. Mivel a pszichiátria megtúrt lett mostanában, páciensei között nem csak fontos emberek protezsáltjai, hanem félreismert művészek és reménytelennek nyilvánított figurák is szerepelnek. Csak vigyázni kell vele, mert látszólag nem hiú, valójában nagyon is az. Lényegében elmeorvos, akitől semmi sem idegen, ami emberi. Az intézmények hidegen hagyják. Gyakran okoz meglepetést, azt viszont jobb, ha az ember nem mutatja ki, mert akkor túlsziporkázza a dolgokat.

Az első emeleten végig égtek a lámpák, árnyékok imbolyogtak az ablakok mögött. Már az előszobában zsúfoltság volt. Senkinek sem kellett bemutatkozni, hát mögötti összesűgások azonosították az érkezőket.

Zsolt mégis bemutatta Dobrovicsot Szemenyeinek a nappaliban. A házigazda gyors, „tapasztalt szemmel” mérte fel őt, és mondta, 5
hogy kéziratban már olvasta a kötetét a barátja, Zsolt jóvoltából.

– Tegeződjünk. – És ironikusan hozzátette: – A magyar értelmiségben így szokás.

Az ünnepelt egyéb barátai körében állt a nappaliban. Mindenkinek pohár volt a kezében.

Dobrovics egy ideig körbejárt a széttárt ajtajú szobákban, konyhában állva dumáló csoportok között. Szemenyeinél most még a szekrényekbe is be lehetett nézni, egy-egy kihúzott fiókba is. Ami a tudattalanra tartozott, az úgyszólván volt zárva a legvadabb következtetések elől. Ez nyitott nap volt.

És amikor ismét arrafelé lődörgött, a főorvos kiszólt neki a vendégei közül.

– Azért neked is van egy olyan kurva melód, amit jobb lenne megúszni érzelmi viharok nélkül, mi? A barátunk író – értelmezte a többieknek.

Dobrovics megállt nekik.

– Észrevetted rajtam, hogy egyfolytában röhögök mindenben, csak nem akarom kimutatni?

– Veszélyes üzemmód – mondta a főorvos mellett egy másik.

– Mert a röhögés az olyan komolytalan kritika, ami megkönnyíti ugyan a kariert, viszont semmivé hígítja a létezését.

– Ismertem valakit, aki emiatt lett öngyilkos – mondta az ünnepelt. – De az nem írt, hanem zenebolond volt. És csakis polifón zenét hallgatott.

– Hát az biztos, hogy az is röhejes – állt oda hozzájuk pohárral a kezében, ahogyan ők is, Dobrovics. – Akkor meg minek hallgatta?

– Mert Bachtól már gyerekkorában rosszul lett, ha meghallotta. Csak hitetlen zenét bírt ki egészen a halálig.

Mindez a hetvenes évek első felében hangzott el, amikor zárt társaságokban a materializmustól elkezdett visszafelé lendülni az inga.

A házigazda maga is nevetett, mikor azt mondta:

– A hitehagyott emberrel az a baj, hogy az bármit elhisz.

– Vagyis a semmit – mondta valaki.

– Vagyis a mindent – fokozták tovább. – Bármit elhisz. Kénytelen rá.

Ezek után a főorvos leült Dobrovicssal és megbeszélték a közeli időpontot, amikor Dobrovics ellátogat a főorvos munkahelyére, ahol az egyik

páciens az ő fivére. És a mostani eszmecszerét folytatva megbeszéli János esetét is. Mert Szemenyeinek bőven akad mondanivalója arról a fiúról.

– Doxa? Azt mondd, az a ragadványneve? Tudod, hogy mit jelent ez a görög szó?

6 – Nem pontosan.

– Olyan véleményt, amely lehet, hogy igaz, de igazságát teljesen nem lehet megmagyarázni. A halandók vélekedése.

*

Azon az estén, mikor Dobrovics először találkozott dr. Szemenyeivel a főorvos születésnapján, hirtelen megszűnt a hőség. Zsolttal a házi ünnepekre tartva még égette Dobrovics karján a bőrt, ócska trikójának majdhogynem szaga lett – ebben szerepet tulajdoníthatott akkori ápolatlanságának is –, de egyelőre azt rajta kívül nem érezhette senki más. Amint később az ünneplő társaságba vegyülve éberén kifigyelte, senki sem firtogott tőle. Még az a fiatal docensnő sem, akire futólag, de nagyon is közelesen a cselédszobában rászállt Szemenyeinél, hogy megtudja, hányadán is áll magával.

Egy-két órával később, onnan elietvén, a lejtős, rosszul világított budai utcácskában csattogó szandálját már jóval magasabb égbolt fogadta, égőbb csillagokkal. És nem csak a karja, a háta is borzongani kezdett. Testének halvány szagát pedig elfújták.

A félórás ősz határozottan bejelentkezett.

De új fejezet kezdődött más szempontokból is.

Abban az életszakaszában Dobrovics korán feküdt le aludni, hogy hasznosíthassa munkájához a hajnali éleslátást. Az Ábel Jenő utcában oly mértékig beletemetkezett egy újabb témájába, hogy – mint az esteli és reggeli ima – elalvás előtt az volt az utolsó, ébredéskor az első gondolata. És tapasztalata szerint így csak az irodalmi minőség szokott beköszönteni hozzá. Nehogy már elszeleljen. Mert az is könnyen megtörténhetik, hogyha nem kapja össze magát. Meg kellett válogatnia, mire gondol.

– Zárunk, uraim! – mondta hangosan az üres utcán, a ráköszöntő őszben, és ahogyan egy angol filmben látta, hogy a pincér megkongat a pult sarkánál egy kis harangot és azt kiáltja: „last orders, please!” záróra idején, ő is azt kiáltotta hidegebb fényű csillagok alatt.

– Last orders, please! Átvedlünk ugyanis!

Azt hitte, szabadulhat. Hogy a dolog csak annyiban áll, hogy megsemmisítette a Vadnai Bébiről és Doxáról, dr. Szemzöről teleírt papírosokat, és egy újabb témával költözött össze. Azt hitte, ennyi csak az egész, mert mőhóságában meglepedezett arról, hogy néhány nap előtt ő, a nagy leszámoló találkozott Ajvázzal váratlanul. Pont ő felejtette el, hogy amikor néhány nappal azelőtt, délután csak úgy arra jártában, valami szórakozott, régi rutinból

benézett a Kárpátiába – gondolta, csak egy percre, hogy ott mi van –, egyszer csak ott találta a hazlátogató Ajváz. Pasztelkóval dumáltak nagy komolyan az egyik boxban. Pont ő, Dobrovics, akinek minden igyekezete szerint jelképek között vezetett az útja és álombeli utasításokat akart követni, pont ő felejtette el nagyképszerűségében a főorvostól hazafelé az Ábel Jenő ut- 7 cába, átvedlését hangoztatva, pont ő nem vonta le a szükséges következtetést csak jóval később abból, amit pár nappal azelőtt neki Ajváz mondott, mikor teljesen váratlanul rátalált a Kárpátiában.

És ott ültek Pasztelkóval a középső boxban, a törzs egyik szálláshelyén.

– Csá.

– Csá.

Odaült hozzájuk a boxba.

Mindig is hallgatott Ajvázra. Megszívlette, amit az mondott.

Belőle következtetést vont le önmagára. Most miért csak évek múlva merült fel neki a дума, amit Ajváz neki a Kárpátiában akkor lökött, miért hitte azt, hogy évszakonként lehet átvedleni, szabadulhat Vadnai Bébitől? Meg Doxától, Ajváztól.

– Mi van? – kérdezte, felvéve a régi fonalat a boxban, mert adott magára.

– Semmi – mondta Ajváz.

Ő is adott magára.

– Hazanézett három napra az Ajváz – szólt Pasztelkó.

– És hogyhogy nem sittelik le?

– Elévültem – mondta Ajváz. – Valami kampány.

– Már egyszer volt itthon. Fél éve. Már másodszer van – jelezte

Pasztelkó. – Kimaradtál, Mohó?

– Ügyvéd van a dologban – magyarázta Ajváz. – Örököltem.

Meghalt mindenki.

– És tudod, hogy mit örökölt? – így Pasztelkó. – Lónak a faszát, azt örökölte.

– Na és aztán. – Dobrovics védelmébe vette Ajváz. – Mi a szart akarna örökölni? Vacakokat?

– Ne dumálgatok, nektek nincsen gyereketek – rázta a fekete hajleplét Pasztelkó. – Nekem az apám elivott mindent. Én építkezem a saját kezemmel öt éve a Dunánál. A kisfiam tudod milyen jól focizik? Mint az álom. Mit csináljak veled? Mindjárt elbőgöm magam. Csak itt ülök veletek. Te egy hülye vagy, Ajváz. Te meg, Mohó! Csak lopdosod itt tőlünk, kapdosod a levegőből a szikrákat. Azt hiszed, nem figyeltelek ki?

– Mutass rá arra, aki nem ezt csinálja – mondta Ajváz, és amikor Pasztelkó önmagára mutatott, rálegyintett. – Még Jézus Krisztus is utánzott valakit.

Aztán mindhárman röhögni kezdtek az addig elhangzottakon. Ki-ki a saját mondatain.

– Mikor először visszajöttem két napra, az ügyvéd hívott, hogy írjak alá valamit – mesélte aztán a Kárpátiában Ajváz. – Rajta kívül, az ügyvéden kívül, senki sem tudta, hogy itt vagyok. Inkognitó voltam az üres lakásban, ahonnan elköltöztek a holtak. Az ügyvédnek, a régi családi darabnak mondtam, hogy nekem nem kell innen semmi. Elintézte. Az övé lett. Az anyám ékszerei, az autó, a lakás...

– Az? Az a lakás? – Dobrovics szintén úgy érezte, hogy mindjárt elbőgi magát. Eszébe jutottak a Sztálin-képek, a versidézet a falon, a gesztenyefák.

Ők ketten nem ittak, csak Pasztelkó, de az már az elején be volt állva.

Ajváz így folytatta:

– Most, másodszor az ügyvéd azt írta ki New Yorkba nekem, hogy van valami ládika, ami az örökség kiegészítő része, de antik. Életemben nem is láttam, azt se tudom, kié volt az a ládika, de feltettem magamnak, hogy azt már nem. Azért vagyok itt. Magammal akarom vinni, mert azt már ne. Az ne legyen az övé. Különben az ügyvéd öreg és latinból műfordít, és ismerte anyámat. Szerintem kúrtak is. De az ügyvéd csak bosszúhím volt anyámnak, az apám asszisztensnője miatt.

Ez volt az első példabeszéd, amit Dobrovics ugyan eltett magának, de csak jóval később vette elő.

Ajváz még öt napig maradt Magyarországon, hogy elintézzék a ládika papírjait. A kényszertartózkodás negyedik napján, akkor volt, hogy megint véletlenül-nemvéletlenül összeakadtak.

Egy olyan lakásban akadtak össze legeslegutoljára, ahol sokan voltak, és ahová Dobrovics csak egy szóra állított be a házigazdákhoz. Hívatlan vendégként meglepődött, hogy itt buli van. A háziak marasztalták. Ám ekkor összenéztek Ajvázzal. Két másikkal beszélgetve pillantott oda Dobrovicsra, fals mosollyal bólogatott üdvözlést, aztán visszafordult, és válaszolt arra, amit az idő alatt mondtak neki, míg Dobroviccsal szemezett.

Akkor Dobrovics, ő is elfordult a vendéglátó házaspár felé, és azt mondta, nem kösz, nagyon kösz, de kösz nem, nekem rohannom kell. És elment sétáló léptekkel.

Mert Ajváz nézéséből kiviláglott. Az, hogy az ő viszonyuk többet ér. Sokkal jelentősebb, semhogy a forma kedvéért, mellesleg, ráadásként még egyszer együtt tartózkodjanak. Ami volt, az volt, más semmi. Dobrovics vette a lapot, és elment. Könnyebbedjenek meg. Szóltak is utána valakik, de ő ment. Érdekes, hogy az a rövid időszak tele volt ilyenekkel. Minek? – kérdezte Dobrovics évtizedek múlva is, mikor már meglett volna a válasza, akkor sem nézett teljesen szembe a dolgokkal. Mikor már tudta a választ arra, hogy minek.

**A regény ősszel jelenik meg a Magvető Kiadónál.*